

Školení účastníků zotavovacích akcí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany

---

1. Úvod

- **Odpovědnost za bezpečnost práce určitého kolektivu nese v plném rozsahu pověřená způsobilá osoba starší 18 let, a to i v případě nepřítomnosti při dané činnosti.**
- Tuto základní povinnost lze ve výjimečných případech převést i na způsobilou osobu (**praktikanta**). Tato může samostatně pracovat s kolektivem bez dohledu plnoletého vedoucího, jestliže jsou splněny následující předpoklady:
  - před každou činností je zodpovědným vedoucím poučena o možných rizicích těchto činností a o bezpečnosti práce při nich,
  - nejedná se o zvláště nebezpečné činnosti,
  - doba samostatné činnosti nepřekročí rozumnou délku,
  - náročnost a rizika činnosti odpovídají jejím zkušenostem a rozumovým možnostem, přičemž odpovědnost vždy nese plnoletý vedoucí.
- Osoby činné při stravování musejí mít **platný zdravotní průkaz**.

2. Úrazy

Úrazům je zapotřebí co nejvíce **předcházet**. V případě, že k úrazu dojde, je nezbytné:

- **odstranit příčiny úrazu**, zabránit dalšímu ohrožení,
- zajistit řádnou **první pomoc**, přepravu k lékaři/přivolání odborné pomoci,
- vyrozumět okamžitě **hlavního vedoucího**, resp. jeho zástupce,
- **ohlásit událost** dle potřeby lékaři, hygienické službě, hasičům, policii apod.,
- **sepsat protokol** o události (vč. zajištění příp. svědků události),
- v případě úrazu vyplnit se zdravotníkem tiskopis **hlášení úrazu pro pojišťovnu**.

3. Bezpečnost v místnosti/tělocvičně

Při práci v místnosti/tělocvičně je zapotřebí především:

- dodržovat **vnitřní předpisy** organizace, resp. předpisy zařízení, v jehož místnostech/tělocvičně je činnost provozována,
- nemanipulovat s **elektrickými zařízeními**; při činnosti s nimi používat pouze spotřebiče v majetku organizace, které byly prohlédnuty a mají atest revizního technika,
- nevyklánět se z **oken** a nemanipulovat s nimi,
- **neběhat, neskákat, neklouzat se** mimo program, **nesjíždět po zábradlí, nestoupat na židle a stoly**, není-li to vedoucím výslovně povoleno,
- dbát **zvýšené opatrnosti** při pohybu v okolí ostrých hran nábytku, nekrytých radiátorů/zdrojů tepla, uvolněných podlahových krytin apod.,
- používat **jen bezpečné pomůcky**,
- manipulovat s pomůckami a zařízeními jen tím způsobem, pro který jsou určeny,
- cvičit v tělocvičně pouze ve vhodném **oblečení a obutí**,
- **udržovat pořádek** v místnosti/tělocvičně, udržovat **kázeň a klid**.

4. Bezpečnost při akcích venku/ve městě/při přesunu

Při pohybu po komunikacích a v ulicích **dodržovat zákon o silničním provozu a související předpisy**. Je potřeba účastníky akce s těmito předpisy seznámit. Zásady:

- **před přesunem** seznámit účastníky s trasou a prostorem,
- určit osobu, která půjde při přesunu jako **poslední** a bude tak ručit, že za ní nikdo nezůstane,
- před započítím hry **vymezit přehledný prostor**, řádně a důkladně zkontrolovat, zda nehrozí nebezpečí úrazu (např. ostré předměty, nebezpeční živočichové apod.), dále určit **svolávací signál, délku trvání**,

- při nástupu do prostředků **hromadné dopravy** dbát na ukázněný nástup/výstup (vedoucí nastupuje první a vystupuje poslední, uvnitř vozidla platí obecné zásady jako při pobytu v místnosti,
- pro **přechod vozovky** užívat vyznačené přechody; účastníci přecházejí hromadně na pokyn vedoucího, pokud není přechod řízen světly; vedoucí zajišťuje případné zastavení vozidel uprostřed vozovky a odchází z ní s posledním dítětem,
- zajistit, aby **místa her** nebyla osamělá, poučit účastníky o nebezpečí případného kontaktu s cizími osobami/neznámými zařízeními,
- v případě **rozchodu na nákupy** či samostatnou prohlídku okolí určit skupiny účastníků, kteří budou chodit neustále pohromadě; zabezpečit, aby zejm. mladší účastníci zůstávaly pod dozorem účastníků starších,
- samostatný pohyb účastníků **po setmění** není možný.

Při zvláštních činnostech je nutno zajistit **dostatečný počet vedoucích** tak, aby byla zajištěna bezpečnost všech účastníků. Spolu s tím také vhodný počet a vybavení **lékárniček**.

5. Bezpečnost při bouřce/ochrana před elektrickým proudem

Při bouřce je nutné **vyhnout se otevřeným pláním, osamělým stromům, alejím, kovovým předmětům**. Zajištění bezpečnosti při bouřce:

- **ukrýt se** (v pořadí): ve velké kovové stavbě, v obytné budově s hromosvodem, event. v nechráněné budově,
- v budově **uzavřít okna, dveře, vzdálit se** od kamen a kovových předmětů,
- v terénu se ukrýt v **údolí, jeskyni, jámě, hustém lese**,
- vyhnout se kovovým předmětům, drátěným plotům, sloupům, rozhlednám,
- při nejnutnějším pohybu **se pohybovat pomalu**, krátké kroky, při stání mít nohy u sebe.

Zásady ochrany před elektrickým proudem:

- seznámit účastníky se **zákazem manipulace** s elektrickými zařízeními,
- seznámit účastníky se **zákazem lezení na sloupy**, dotýkání se drátů i na zem spadlých; nelezení na objekty v blízkosti sloupů el. vedení, **zákaz pouštění draků** v blízkosti sloupů el. vedení apod.,
- **vyhýbat se el. zařízením** (např. trafostanice),
- **nelít vodu** z mostů nad železnicí s trakčním vedením,
- **nedotýkat se postiženého el. proudem**, pokud není vyproštěn z el. okruhu,
- po vyproštění okamžitě **poskytnout první pomoc** a přivolat lékaře.

6. Bezpečnost při ohni/požární ochrana

Zásady pro práci s ohněm a případná protipožární opatření:

- oheň se smí rozdělovat **pouze na povolených místech**, a to v dostatečné vzdálenosti od hořlavých předmětů,
- při rozdělování ohně dát **pozor na vítr** (jiskry), **podklad ohně** (rašelina, kořeny, listí), **kameny z potoka** (mokrý praskají a úlomky pronikají do okolí), **nekázeň** (popáleniny),
- ohniště musí být **ohraňeno nehořlavým materiálem**,
- **nenechat bez dozoru** neuhašené ohniště, rozpálená kamna, vařiče a jiné el. spotřebiče; při odchodu zkontrolovat jejich uhašení/vypnutí,
- **zákaz manipulace** účastníky s jakýmkoliv hořlavinami I. a II. stupně; rozdělování ohně pouze pod dozorem vedoucího a za přesně vymezených podmínek,
- povinnost **ohlásit i malý požár**, který byl ihned uhašen, požárnímu inspektorátu,
- **zákaz kouření** před účastníky, jakož i v požárně nebezpečných místech (např. les),
- obeznámit se s **požárními směnicemi provozovatele** akce, způsoby hašení, umístěním a obsluhou požárních přístrojů.

7. Bezpečnost při práci s náradím

Při práci s náradím je zapotřebí dbát následujících pokynů:

- pracovat vždy **na určeném místě** a podle daných pokynů,
- zajistit vždy **přítomnost vedoucího** s plně vybavenou **lékárničkou**,
- účastníky **poučit o riziku** dané pracovní činnosti, seznámit je s pokyny pro bezpečnou činnost,
- **přezkoušet** před použitím správnost funkce a bezpečnost provedení,
- zajistit, aby veškeré náradí splňovalo podmínky pro bezpečnou činnost,
- nepoužívané náradí vždy **bezpečně uložit**,
- s ostrým náradím pracovat **směrem od těla**, náradí podávat špicí/ostřím k zemi, nenosit náradí přes rameno,
- při **sekání** sekerou dbát na čistý a dostatečně velký manipulační prostor bez ostatních účastníků a nebezpečných předmětů,
- **štípat** na pevném dřevěném podkladu,
- práci s **elektrickým náradím** pověřit jen osobu, která je pro tuto činnost řádně proškolená,
- **hlásit i drobná poranění** (pro vyloučení možných přidružených poranění/onemocnění),
- **průběžně uklízet** odpad na určené místo,
- vhodně se **obléknout/obout** pro tuto činnost (např. předcházení popálení či uklouznutí),
- udržovat **kázeň**.

8. Bezpečnost při koupání/vodních hrách

Koupání účastníků mladších 18 let je možno **pouze se souhlasem a v přítomnosti osoby starší 18 let**. Další zásady pro koupání a činnosti ve vodě:

- zajistit **maximální kázeň a pořádek**,
- seznámit účastníky se **zákazem koupání** 100 m od mostů, přístavišť, vjezdů; v požárních bazénech, chovných rybnících, nádržích pro odběr pitné vody apod.,
- seznámit se **zákazem přibližování se** k plavidlům, plavebním znakům.

Pro koupání je třeba zajistit **koupaliště schválené příslušnou hygienickou službou**. Koupání může probíhat pouze na známých a ověřených místech. Vedoucí do vody vchází jako první a prověřuje hloubku a bezpečnost prostoru. Dále platí zásady:

- **plnoletý doprovod** po celou dobu akce u vody/ve vodě,
- zákaz vstupu do vody po **intenzivním pohybu/cvičení**,
- zákaz koupání před **jídlem** a min. jednu hodinu po něm,
- koupání pouze za **teplého počasí**, při **teplotě vody** min. 20 °C a max. 30 minut, resp. pro otužilejší účastníky nad 14 let min. 18°C max. 10 minut,
- koupe-li se více než jeden oddíl, pak zajistit **lodku se záchranným kolem na desetimetrovém laně**,
- pro **neplavce** vždy zabezpečit vyhrazený bezpečný prostor a oblečení vesty,
- přítomnost **osoba způsobilá k záchrane tonoucích** za všech okolností.

9. Bezpečnost při nočních akcích

Při akcích probíhajících v noci je nezbytné:

- seznámit všechny účastníky s riziky nočního pohybu a nutností dodržování zvýšené opatrnosti,
- obeznámit se s prostory, kde bude noční akce probíhat, zajistit bezpečnost těchto prostor,
- v případě umístění svíček v prostoru/na trase akce zajistit bezpečnost tak, aby nedošlo k ohrožení zdraví účastníků ani příp. škodám na majetku,
- upozornit účastníky na rizika spojená s hrou, nebezpečí zranění a zabloudění,
- zabezpečit četné průběžné kontroly na trase noční akce,

- dohodnout s účastníky místo srazu a způsob dorozumívání e tmě (např. píšťalka), ubezpečit o tom, že v případě nebezpečí jsou na trase/v prostoru vedoucí, kteří v případě potřeby mohou pomoci,
- uvědomit si, že účelem nočních akcí není účastníky strašit, ale naučit je akceptovat samotu (zejména ve tmě) jako něco samozřejmého, čeho není zapotřebí se bát.

10. Bezpečnost při střelbě

Při střelbě je nutné:

- vedoucí nesmí trpět jakoukoliv nepřikázanou manipulaci se zbraní (i nenabitou)
- z malorážky lze střílet pouze na schválené střelnici pod dohledem kvalifikovaného vedoucího
- u vzduchovky dostřel až 250 m
- za terčem musí být pozadí, které neodrazí projektil
- dodržovat přísnou kázeň
- před střelbou prověřit čistotu hlavně
- zbraň se nabíjí pouze na povel a na určeném místě
- před předáním zbraně se přesvědčit, že není nabita
- při odložení zbraně zajistit zabezpečení zbraně (vzduchovka – zalomit hlaveň a vyndat střelu)
- k terčům lze zajít pouze po zabezpečení všech zbraní, na povel vedoucího
- musí být přítomen zdravotník s lékárníčkou
- prostor pro střelbu musí být označen a hlídán

11. Bezpečnost při cyklistice

Při cyklistice

- kolo musí mít povinné vybavení a být způsobilé k provozu na silnicích, kontrola technického stavu
- vepředu i vzadu plnoletý vedoucí
- ovládat pravidla silničního provozu
- dbát na kázeň (autorita vedoucího)
- dítě musí být zdravotně způsobilé, má mít pohodlné oblečení a obutí
- snížená viditelnost – vepředu bílé světlo, vzadu červené
- v lese – jen na vyznačených trasách a lesních cestách
- využívat jízdní pruh pro cyklisty nebo stezku pro cyklisty
- pravý okraj vozovky, jen jednotlivě za sebou
- znamení o změně směru jízdy – dává se paží před započítím jízdního úkonu
- pozor na tlakovou vlnu od souběžně projíždějících vozidel (bus, kamion)
- pozor na žlábký kolejníc, kluzký povrch, písek, štěrk (nebezpečí smyku)
- nechat si odstup od ostatních (i zaparkovaných) vozidel

15. Bezpečnost na vodě – kanoe, rafty

Při akcích na vodě

- mohou se účastnit pouze plavci
- do 18 let povinná plovací vesta
- na divoké vodě – vesta a přilba pro všechny
- nesjíždět nebezpečná a zakázaná místa, nesjíždět při vysokém stavu vody
- sledovat hygienický stav vody
- pozor na drobné úrazy (infekce)

Zpracovali: Mgr. Novotná Petra a Mgr. Tomáš Langer

Literatura: Kol.: Tábory a jiné zotavovací akce. IDM MŠMT ČR. Praha, 2004.